

Pee filosofijas, pehz W. domām, wed zilweta intelekta dšina isweidot wifas atšinas aptweroschu sintesi. Filosofija nedrihtsi nostahtees blatus spezialām sinatnēm un konturet ar pehdejām. Pee pehdejā usfkata peecturejās leele romantiki, bet ta bij kluhda. Pateefais filosofijas usdewums ir, bejpartejiski faistit un apweenot spezialo sinatnu eeguwumus tā, lai neweens spezialais weedoflis neeguhstu pahrswaru un zilweta intelektualās interešes ar wina etiskām prasībām buhtu pilnigi fastanotas. Tā rodas W. „empiriskā metafisika“.

Sawā filosofijas sistemā W. iseet no šaweem psihologiskeem pamatusskateem, pehz kureem tad, us analogijas pamata, dod ontologisko jautajumu atrišinajumu. Mehš jau sinam šhos W. psihologiskoš pamatusskatus, — tee pastahw zilweta gara aktiwitates uswehršchanā. Šhis apstahklis W. metafisiku tuwina Schopenhaueram un winu war apšihmet tā woluntarisku panpsychismu.

Šhšā rakstinā gruhti attehlot W. wišpušibu un milšigo erudiziju. Paraleli nule atšihmeteem raksteem, 1896. g. isnaht wina „Psihologija“, bet ar XX. g. š. šahkumu — plaschā „Tautu psihologija“, kurā W. erudizija un darbspehjiba šasneeds šawu kulminazijas punktu. Mehš atšihmejām tikai W. galwenos darbus un idejas; prahws škaitš wina šihkalo, bet ne masal šwarigo darbu palika neminets.

Šahds ir šhis notikumeem nabagais, bet sinatniskem eeguwumeem bagatais muhšš. Sinatne ar Wundtu šaudē daudz, besgala daudz.

Arnis.

P. v. Transehe gleznu kolekcija. Mākslas muzejā izstādītā P. v. Transehe gleznu kolekcija pelna, lai viņu vairak eevērotu, nekā tas līdz šim noteek. Starp gleznām ir darbi no tādeem pazistameem meistareem, kā Kranachs, Bourignons (Jacques Courtois), Brueghels, van Goyens, Molenaers, Isaaks Ostade, Adriaens van de Velde, Fra Bartolommeo, Tintoretto un Tiepolo. Kolekcijā ir arī glezna iz Ticiano darbnicas, bet grūti noteikt, cik dzīvu dalību leelais meistars personīgi ir ņēmis pee šīs gleznas radišanas. Vairak labu darbu ir no mazak pazistameem Holandes (Brakenburgh, Cuylenborch) un Venecijas (Fasolo, Bassano) gleznotajeem. — Isi atstāstidams viņu saturu, gribetu greezt lasitaju uzmanibu uz sekošām gleznām:

Lukas'a Kranacha (1472. — 1553.). „Afrodite un Erots“.

Meža malā stāv Afrodite. Viņa ir kaila, izņemot bagato kakla rotu, brūngani sarkano platmali un caurspīdigo plīvuru. Ar sāpīgu skatu uz viņu raugas viņas preekšā stāvošais Erots. Pēdejais ir kails, ar zileem spārniņeem, viņam medus šūnas rokā un ap viņu lido bites. Savai mātei Afroditei viņš sūdzas par bitēm, kuņas, kā redzam no gleznas kreisajā augšas stūrī rakstīta latīņu dzejoļa, to dzēlušas pirkstiņā. Glezna pilna dzīvības, viņas krāsas spilgtas un labi saskaņotas; viņa ļoti labi reprezentē XVI. gadu simteņa vācu skolu.

Pieter'a Brueghel'a jun. (1564. — 1638). „Holandes ceems rudeni“.

Kroga preekšā trīs vīreeši un divas seeveetes nodarbojas ar cūku kaušanu, ceturtais vīreetis nes cūkas šķinķi istabā, peektais met salmus no bēniņeem zemē. Gleznas labā pusē pee akas stāv divi bērni ar

cūkas pūsleem rokās. — Cilvekus tēlodams, Brueghels nedzenas pēc skaistuma, viņa rupjo darbu izpildošo cilveku sejas un meesas formas ir rupjas un tāļu no grieķu skaistuma ideāla, bet gleznā ir tik daudz dzīvības un pateesības, tik daudz labi novērotu sīkumu, ka grūti no viņas acis novērst. — Flāmu skola.

Claas'a Molenaer'a (1630. — 1676). „Zeemas skats“.

Māja ar kokeem apkārt stāv kanaļa malā; viņas preekšā zirgs ar kamanām. Uz kanaļa slido un vizinājas. — Holandes skola.

Jan'a van Goyen'a (1596. — 1656.). „Kanala skats“.

Udens malā zem augsteem kokeem vairakas mājas. Tājumā vēja dzirnavas. Gleznas kreisā malā laiva ar divi vīreem. Grūti atrast otru mākslinieku, kas tik labi kā Goyens prastu attēlot Holandes mitro, miglaino dabu, viņas smalko, epeleko gaisa krāsu.

Isaak'a van Ostade's (1621. — 1649.). „Lauku tirgus“.

Viduslaiku torņa tuvumā, uz ceļa kroga preekšā sapulcejušes zemneeki deezgan izlaidīgā kārtā līgsmojas ar savām saimēm. — Holandes skola.

Adriaena van de Velde (1636. — 1672.). „Izpreecašanās uz ledus“.

Uz ledus slidotāji un spalvām puškots zirgs ar kamanām. Labajā gleznas malā vējdzirnavas. Adriaens van de Velde gan labprāt glezno ganamus pulkus pļavā jeb klusa ūdens malā, bet viņš arī ir asi novērojis Holandes zeemas skaistumus un šī, par nožēlošanu ne visai labi uzglābajusees glezna ir preekš viņa deezgan raksturīga.

Dirk'a van Bergen (1645. — 1690.?). „Ganams pulks upmalā“.

Krūmmalē pee upes sēdošā ganumeita leek kurvī veļas gabalu; viņai apkārt govīs, aitas un kaza. — Holandes skola.

Richard'a Brakenburgh'a (1650. — 1702.). „Kroga skats“.

Gleznas kreisā pusē divi muzikanti un flirtojošs pāritis, gleznas labā pusē dejotāji un pee loga ļaužu pulciņš kuŗi dzeŗ jeb sarunājas. — Holandes skola.

Ļoti daudz dzīves pateesības ir arī otrā šai kolekcijā atrodošā Brakenburgh'a gleznā, kuŗā viņš tēlo vairak vīrešu un seevešu krogā pee galda kamina preekšā.

Abraham'a van Cuylenborch'a (? — 1658.). „Dionizs un nimfas“.

Klintsseenas preekšā ar baltu autu klāts galds. Pee galda, uz viņu atzveldamees, sēd Dionizs un raugas uz nimfu, kuŗa viņam pasneedz trīs vārpas. Otrā galda malā, uz savas dzeltenās vilnatnes, sēd vel veena nimfa. Gleznas kreisā pusē trīs eroti. — Holandes skola.

Simon'a de Vos'a (1603. — 1676.). „Pazudušais dēls“.

Blakus krokainā uzvalkā ģērbtai ģitaru spēlejošai dāmai sēd lepni ģērbees kavaleers. Ar labo roku viņš apņem dāmas plecus, ar kreiso peetur viņas klēpī atrodošos nošu burtņicu. Gleznas labā pusē aiz bagāti

klāta galda stāv jauneklis, kas uz pāriti uzmanīgi raugas. Uz grīdas izkaisītas kārtis un ēdeņu atleekas. Gleznas kreisajā pusē atvērtas durvis, caur kurām redzam galvenā skata turpinājumu: seeveete ar slotu izdzen kavaleeri iz mājas. — Flāmu skola.

Francesco Albani (1578. — 1660.). „Galatejas triumfs“.

Gleemežu ratos, kuņģos delfini cejūgti, brauc pa jūru, nereidu pavādīta, skaistā Galateja. Pār viņas galvu divas nereidas tura sarkanu, no vēja burasveidīgi uzpūstu lakatu. Galatejai pa preekšu uz delfina jātritonš tauredams; viņai pakaļ no krasta noskatas Polifems. — Boloņas skola.

Fra Bartolommeo della porta (1472. — 1517.). „Jānis Kristitajs“.

Svētais ir gērbees ādas kreklā un sarkanā mētelī. Kreisā rokā viņam gaŗš speķis ar krustu galā. Labo roku ar izsteptu rādītāja pirkstu viņš ir pacēlis, rādīdams uz labo pusi. — Florences skola.

Giovanni Antonio Fasolo (1528. — 1572.). „Svētā ģimene“.

Marija ar Jēzus bērniņu klēpī sēd pee stīgām un lapām apaugušas klintsseenas. Aiz Marijas muguras, atspeedees uz viņas krēsla atzveltneš, stāv Jāzeps. Marijas preekšā ir nometusees uz ceļeem bagati apģērbta seeveete; uzlikusi labo roku uz krūtīm, viņa raugas uz evanģelistu Jāni. Jānis ir gērbees sarkanā mētelī, kreisajā rokā viņam ir grāmata, labajā zosu spalva. Starp bagato seeveeti un Jāni sirmais Bartolomejs ar nazi labā rokā. — Venecijas skola.

Iz Giocomo da Ponte-Bassano (1515.? — 1592.) darbnicas.

„Austruma zemes gudree peelūdž Jēzus bērniņu“.

Zem atklātas kolonades sēd Marija ar Jēzus bērniņu klēpī. Aiz viņas krēsla redzama enģeļa galviņa, spārni un kreisā roka. Uz kreiso pusi no Marijas stāv Jāzeps ar krāšņu trauku rokā. Pee Jāzepa kājām šūpulis, kuņģam apkārt trīs trusiši, ēzelis un govš. Marijas preekšā ir veens no gudrajeem nometees ceļos, lai skūpstītu Jēzusbērniņa kājas. Aiz viņa divi citi gudree un viņu pavadoņi ar saveem kameeļeem. — Venecijas skola.

Iz Ticianā darbnicas. „Venecijas admirālis Vincenzo Čapello“.

Admirālam ir īsi, balti mati, balta bārda, augsta peere un tumšas acis. Virs tērauda bruņām viņš nes brūngani sarkanu mētelī. Rokas tēlotas ar īsti ticianisku enerģiju, kuņģas galvai trūkst. Glezna radīta Ticianā darbnicā, bet grūti noteikt, cik pee viņas radišanas ir peedāļiees pats meistars. — Venecijas skola.

Jacopo Robusti-Tintoretto (1518. — 1594.). „Manoas upuris“.

Pee upuŗa altāŗa, kuŗa leesmās atrodas upuŗa lops un trauks ar augļeem, stāv ceļos nometees ar kopā saliktām rokām Manoa. Altāŗa labā pusē Manoas seeva ar izplēstām rokām brīnidamās skatas uz enģeli, kas ar savu zizli aizteek leesmu. — Venecijas skola.

Jacopo Rubusti-Tintoretto (1518. — 1594.). „Svētais vakariņš“.

Āpkārt baltu autu klātam galdam sēd Jēzus un apustuļi. Apustuļu starpā redzams leels uzbudinājums, acimredzot Kristus pašureiz ir teicis vārdus: „Veens no jums mani nodos“.

Giovanni Battista Tiepolo (1690.—1770.). „Deevmāte ar Jēzusbērniņu“.

Marija sēd uz mākoņeem un speež ar abām rokām bērniņu pee savas krūts. Viņas uzvalks ir sarkans, vilnatne zila, bērniņa krekls balts. — Venecijas skola.

Jacques Courtois-Bourgignon (1621. — 1676.). „Kaujas skats“.

Ļoti dzīvi attēlots moments, kur divas kavalerijas nodaļas sadūras sīvā cīņā. — Franču skola.

Rīgā, 15. septembrī 1920. g.

E. Felsbergs.

Latvju studejošās jaunatnes organizēšana un pašdarbība.

Runājot par latvju studejošo jaunatni, šahļschu ne no ta brihscha, kad bij noorganizēta Latvijas Augstskolas šaime, kad pehz oficiāli noslēhgteem škaitleem un dateem wareja konstatēt studejošo škaitu un šastahwu, bet atgreesišchoš pee ta laika, kad par Latviju un tās augstskolu wehl nebij drošchas nojautas, kad wišš tas likās wehl ešam šapniš. Šam tuwojotees, eedomajotees to pahrwehrstu realā jehdseenā, radās lihds ar to it dabiski konkrete jautajumi. Šehlojot latvju augstskolu pazehlās nopeetnš jautajums — kur un zil ir latweeschu, kas studetu? Organizēt šcho jaunatnes daļu, informēt to par augstskolas dšihwi wišpahr un galwenais — ušturet dšihwu tajā latvju nazionalās augstskolas ideju, tas bij weens no tagadejās muhsu augstskolas pamata prinzipu nodrošchinaschanaš preešchdarbu weideem.

Ur 1917. gadu, kad pee Latweeschu šglijhtibas beedribas nodibinajās augstskolas ideju popularisēschanai un attihstischanai wadoschš organs, šahļās ari šistematiska latweeschu studejošās jaunatnes organizēšana. Pirmā anketa pehdejās registreschanai tika islaista minetā gada dezembri. Šanahumi tomehr nebij eepreezinošchi. Registrejās pawišam tikai 39 studenti(tes). Nospeestais štahwoklis, protams, radija šinamu pašwitati un nenoteiktibu. Studejošo šapulzes ari nedrihšsteja noturet. Pehz dascheem mehnescheem štahwoklis bij drusku labojees. Un beidsot 27. martā 1918. g., kad tikko Latwijā bij islaisti pirmee nazionalo widuščskolu abiturienti, tika šafaulka šopeja widuščskolu abiturientu un bijuščho studentu šapulze. Ša bij plaschi apmekleta. Šeedalijās ap 200 peršonu, no teem 112, kas wehletos studijas usšahlt un turpinat. Us weetas ispildot anketu, tika eeguhti šchahdi dati: wehlaš studēt Kreewijā — 65, nenoteikti — 20, Rīgā — 10, ahršemēs — 6, Šerbatā — 1; lihdsellu preešch studeschanaš ir 30, naw — 78, nenoteikti — 4; nodarbošchanaš ir — 3, naw — 109; bej tam tika eewahltas zitas šihkafas šinas par dokumentu štahwokli, isglijhtibas turpinaschanaš nosari u. t. t. Šai pehz eespehjas zeeschat šaistitu šcho jaunatnes daļu un šneegtu wišu, kas peeejams no ahrwalstu augstskolu šinām un gatawotu preešch tuwakā waj tahlakā nahlotnē topamās augstskolas apšiniguš studentus, minetā augstskolu šelzija notureja šopejas šapulzes wišu wafaru it nedelaš. Šaurmehrā tās apmekleja ap 50—70 studejošchee.